

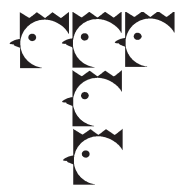
Vestbygd Hønseri

12-18 ukers unghøner leveres hele året, LSL og LB.
Kontakt oss for informasjon og tilbud.

LOHMANN

Vestbygd Hønseri, 8412 Vestbygd Tlf. 76 93 56 67 / 909 32 510 - even@vestbygd-honseri.no - www.vestbygd-honseri.no

Tollehaugen Kyllingoppdrett

Leveringsklare Lohmann LSL og LB
kyllinger hele året.

Kontakt: Halvor Tollehaugen Mobil: 909 51 990
E-post: hatol@online.no

LOHMANN

I-mek

- Kvalitetsprodukter
- Service og deler
- Kompetanse
- Gode løsninger

Kvalitetsprodukter fra anerkjente leverandører

Vi samarbeider med de beste i bransjen og leverer deg produkter av høy kvalitet.

Landsdekkende service og reservedelsapparat

Vi er tilstede når du trenger det.

Å være på lag med oss lønner seg

Vi er her for deg i dag og i mange år fremover, og du er garantert hjelp når du trenger det, uansett type utstyr. Kontakt våre fjørfespesialister på telefon 03520.

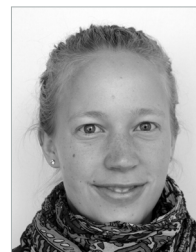

Felleskjøpet

Vil reglene for økologisk fjørfeproduksjon bli endret?

Fra veranda- og uteområdet til kylling hos Hovelsrud Gård. Foto: Rosann Johanssen.

Rosann Johanssen & Kristin Sørheim, forskere NORSØK

NORSØK har utgitt to utredninger om økologisk fjørfeproduksjon. Den ene omhandler muligheter for utfasing av konvensjonelle dyr. Den andre omhandler driftssystemer for slaktekylling som ivaretar helse og dyrevelferd, krav om økt andel egenprodusert fôr og utfasing av konvensjonelle proteinfôrmidler.

I 2017 var det 4,4 millioner verpehøns, 63,8 millioner slaktekyllinger og 1 million kalkuner i Norge hvor henholdsvis 6,1%, 0,2% og 1,1% var økologiske. Fjørfehold er antagelig den husdyrproduksjonen hvor det er størst forskjell i dyrevelferden når en sammenligner økologisk og konvensjonell drift. De økologiske produsentene bruker saktevoksende raser i mindre flokker, de gir kyllinger bedre plass, daglig tilgang til grovfôr og andre miljøberikelser, naturlig lys og tilgang til uteområde.

Verpehøns-rasene Lohmann og Dekalb brukes i både konvensjonell og økologisk produksjon i Norge. I 2017 var det 113 økologiske eggprodusenter, de fleste med få dyr, men noen hadde 7 500 høner.

Innen konvensjonell produksjon av kylling er det fortsatt mest vanlig å bruke den rasktvoksende rasen Ross 308, men fra 2018 har 30% av norske slaktekyllinger vært av en mer saktevoksende rase, Hubbard JA787, fordi produsentene til

Norsk Kylling (Rema 1000) la om til denne rasen. Det finnes også spesialprodusenter av kylling som er konvensjonelle, og som blant annet gir kyllingene et spesielt fôr, litt mer plass og bruker mer saktevoksende raser, dette gjelder for eksempel Liveche, Stangekylling og Gårdsand. Våren 2019 var det fire økologiske produsenter: Økologisk Stangekylling, Holte gård, Hovelsrud gård og Homlagården. I 2018 brukte Homlagården Hubbard JA57K og P6N, mens de andre brukte Rowan Ranger.

I produksjon av konvensjonell kalkun er det mest vanlig å bruke de rasktvoksende rasene BUT 10 og Nicolas 300. Den ene produsenten av økologisk kalkun, Homlagården, brukte den saktevoksende rasen black roly poly i 2018.

Undersøkelse i forbindelse med fjørfeproduksjonen

Utredningsarbeidet omfattet blant annet litteraturstudier. Dessuten ble produsenter besøkt, og det ble sendt ut en spørreundersøkelse til andre aktører, hvor det kom inn svar fra rugerier med kylling og høns, Nortura, Animalia, Felleskjøpet, Debio og Kjøtt- og fjørfeproduksjonens landsforbund. Det ble gjort enkle beregninger for behovet for økt dyremateriale ved ulik prosentvis økning 10 år frem i tid. I tillegg ble det gjennomført en velferdsvurdering hos de økologiske slaktekyllingprodusentene, med en norsk versjon av velferdsprotokoller fra assurewel.org.

Dyremateriale i økologisk fjørfeproduksjon

Egg- og fjørfekjøttproduksjon baserer seg på innkjøp av dyr. Regelverket for økologisk produksjon krever at de innkjøpte dyra skal være økologiske, hvis mulig. Hvis det ikke er mulig å skaffe økologiske dyr kan konvensjonelle dyr brukes, noe som krever at økologisk fôring og stell fra starter når dyra ankommer gården, at unghøner til eggpro-

Fra inneområdet til kylling hos Holte gård. Foto: Rosann Johanssen.

duksjon er maksimalt 18 uker gamle og at fjørfe til kjøttproduksjon er under tre dager gamle. Slaktekylling skal være minst 70 dager gamle før de slaktes når de er av konvensjonelt materiale, men er de av økologisk materiale er det ingen krav til minstealder for slakt.

Vernehønene som brukes av økologiske produsenter i dag kan være kjøpt inn som unghøner oppdrettet økologisk, men unghønene har ikke økologiske foreldre og er dermed av konvensjonelt dyremateriale. Ifølge ulike aktører er rasene Lohmann og Dekalb, som brukes i økologisk eggproduksjon, godt tilpasset for økologisk produksjon, og det er ikke behov for å ha egne hønseraser til økologisk produksjon av egg.

Av økologiske slaktekyllingprodusenter er det kun Homlagarden som har kyllinger av økologisk dyremateriale, fordi de har egne økologiske foreldre (Hubbard JA57K og P6N fra Nederland i 2018). De andre økologiske slaktekyllingprodusentene får daggamle Rowan Ranger-kyllinger fra Samvirkekylling. Disse har konvensjonelle foreldre. Ifølge de økologiske produsentene er rasene de bruker godt tilpasset økologisk produksjon. De vokser saktere, er sunnere og er mer ute sammenlignet med Ross Rowan som ble brukt tidligere. Disse rasene gir ingen problemer med å utsette slaktingen til kyllingene er minst 70 dager, slik det kunne være med Ross Rowan, som ble så tung at den kunne få problemer.

Ulike aktører mener at det vil bli kostbart og krevende om en skal etablere egne verdikjeder for en så liten økologisk fjørfeproduksjon som vi har i Norge i dag. Et unntak er Homlagarden, som kan ha kapasitet til å levere slaktekylling av økologisk materiale tilsvarende produksjonen i 2018. De andre produsentene mener det blir lang transport, og to av dem har et opplegg hvor de trenger nye

kyllinger annenhver uke. En av produsentene har Dyrevernermerket fra Dyreverneralliansen, hvor et av kravene er maksimum 6 timer transport inkludert lastning og lossing.

Et alternativ til å unngå transport av daggamle kyllinger er å transportere kyllingene som egg og heller ha hjemmeklekking på gården. Dette er definert som et langsiktig krav for Dyrevernermerket. På den måten unngår man at kyllingene blir utsatt for håndtering og stress etter klekking, og de får umiddelbar tilgang til fôr og vann etter klekking.

Dyrehelse og dyrevelferd hos økologisk slaktekylling

Undersøkelsene som NORSØK gjorde, viste at saktevoksende raser, ulike miljøberikelser, lav dyretetthet og tilgang til et attraktivt uteområde er svært positivt for slaktekyllingers velferd. Hjemmeklekking, bruk av kunstige kyllingmødre og mer attraktive uteområde kan dessuten gi enda bedre velferd for kyllingene.

Tidligere ble koksidiostatika (narasin) brukt i konvensjonell slaktekyllingproduksjon. Dette er ikke tillatt i økologisk produksjon. Undersøkelser NORSØK har gjort viste at det i perioden 2012 - 2018 bare var en av de økologiske slaktekyllingprodusentene som brukte antibiotika en gang på ett innsett, ellers ble det ikke brukt noen antibiotika-midler eller andre medikamenter til økologiske slaktekyllinger i denne perioden. Noen få økologiske slaktekyllingprodusenter vaksinerer dyra sine. Samtidig er nå dødeligheten lavere ved bruk av de saktevoksende rasene Rowan Ranger og Hubbard, sammenlignet med tidligere, da Ross Rowan ble brukt.

Egenprodusert fôr og bruk av konvensjonelle proteinfôrmidler til fjørfe

I tråd med økologiregelverket for fjørfe og svin er det fremdeles tillatt å bruke en viss andel konven-

Fra området med overbygd veranda til kylling fra Økologisk Stangekylling. Foto: Rosann Johanssen.

sjonelle proteinråvarer når det ikke er mulig å skaffe fôr som utelukkende kommer fra økologisk produksjon. Det er også krav om minimum 20% fôr fra egen virksomhet eller som er produsert i regionen. Dette omfatter også kraftfôret som blir levert av fôrvirksomheter. Med region menes Norge eller nærliggende områder i Norges naboland. Formålet med regelen er at fôret skal transporteres så kort som mulig. I det nye EU-regelverket for økologisk produksjon, som kommer i 2021 kan det bli krav om økt andel egenprodusert fôr, til 30%, og en utfasing av konvensjonelle proteinfôrmidler som i dag er maksimalt 5%.

Økt krav til andel egenprodusert fôr til fjørfe?

Et krav til økt andel egenprodusert fôr til økologiske fjørfe kan bli utfordrende, blant annet fordi det er lite økologisk kornareal i Norge, og fordi avlingene kan variere. Dårlige avlinger på grunn av klimaet vil ofte bety dårlige avlinger også i Norges naboland. Før det kommer et krav om økt andel egenprodusert fôr til fjørfe bør mer kornareal være lagt om til økologisk. Krav om økt andel egenprodusert fôr til drøvtyggere kan økes først (fra 60% til 70%), da det er lettere å tilfredsstille i form av grovfôr. Økologiske melkekyr får allerede i snitt over 70% grovfôr.

Aktørene som svarte på spørsmålene i NORSØKs undersøkelse mente at fjørfe i liten grad kunne ta opp fôr av betydning fra uteområder. Forsøk og

erfaringer fra Danmark viser imidlertid noe annet, og dette bør undersøkes mer i Norge.

Utfasing av konvensjonelle proteinfôrmidler til fjørfe?

I dag er det tillatt å bruke 5% konvensjonelle proteinfôrmidler i fôret til fjørfe. Ved hjelp av potetprotein og maisgluten brukes denne andelen hovedsakelig for å dekke behovet for metionin. Ifølge Felleskjøpet er det svært vanskelig å få tak i økologisk maisgluten. De har brukt sesamkake fra Kina, men forsyningen derfra er svært uforutsigbar.

Dagens situasjon gjør det svært vanskelig å optimere et ernæringsmessig godt nok kraftfôr med tanke på helse, velferd og produksjon hos økologisk fjørfe om en ikke kan fortsette å bruke 5% konvensjonelle proteinråvarer. Før det kommer et krav om 100% økologiske proteinråvarer må en vite at det finnes et godt nok alternativ til konvensjonell fôrandel. Et alternativ kan være å tillate syntetisk metionin, selv om syntetiske aminosyrer ikke er tillatt i økologisk produksjon. Eventuelt kan en kanskje etter hvert bruke proteinråvarer som ikke krever kornareal, det kan for eksempel være gjærmel fra trær, tang, tare og insektprotein.

Begge utredningene er skrevet på oppdrag for Regelverksutvalget for økologisk produksjon og omsetning (RVU) og er forfattet av forsker Juni Rosann E. Johanssen. ■

QR-koder for tilgang til hele rapporten

Johanssen, J.R.E. & Sørheim, K.M. 2019. *Driftssystemer for slaktekylling som ivaretar helse og dyrevelferd, krav om økt andel egenprodusert fôr og utfasing av konvensjonelle proteinfôrmidler i økologisk fjørfeproduksjon.* NORSØK Rapport nr. 3, 2019

QR-koder for tilgang til hele rapporten

Johanssen, J.R.E. 2018. *Muligheter for utfasing av konvensjonelle dyr i økologisk fjørfeproduksjon ved fjerning av unntaksbestemmelsen.* NORSØK Rapport nr. 12, 2018

